

У 2018 році споживча інфляція сповільнилася до 9.8% (з 13.7% у 2017 році) – найнижчого рівня за підсумками року за останні п'ять років. Розвернути тренд зростання інфляції та знизити її до однознакового рівня допомогла насамперед жорстка монетарна політика НБУ. Поступове підвищення облікової ставки почалося з жовтня 2017 року з огляду на посилення інфляційних ризиків. За цей період для зниження інфляції до цільових орієнтирів у середньостроковій перспективі Правління Національного банку шість разів підвищувало облікову ставку – загалом на 5.5 в. п. до поточних 18.0% річних. Це зумовило підвищення процентних ставок і, відповідно, надавало стимули для збільшення заощаджень, а також зміцнення курсу гривні до валют країн – ОТП України. Розширення внутрішньої пропозиції окремих продуктів харчування, а також зниження світових цін на продукти харчування були додатковими чинниками.

Водночас попри зниження за підсумками року інфляція очікувано перевищила ціль Національного банку $6\% \pm 2$ в. п. на кінець 2018 року, встановлену [Основними засадами грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу](#). Інфляція відхилилася від цілі головним чином через дію чинників, на які монетарна політика має обмежений вплив. Йдеться передусім про підвищення адміністративно регульованих цін і тарифів, збільшення виробничих витрат під впливом підвищення заробітних плат, зростання світових цін на нафту протягом більшої частини року, а також зрушення пропозиції овочів борщового набору через несприятливі погодні умови.

Важливим драйвером інфляції також був споживчий попит, який зростав завдяки підвищенню заробітних плат. У січні – листопаді 2018 року реальні заробітні плати були на 12.8% вищими порівняно з аналогічним періодом 2017 року. Також протягом більшої частини року вагомими чинниками, що впливали на економічні настрої, були невизначеність щодо відновлення співпраці з Міжнародним валютним фондом та високі зовнішні ризики.

Базова інфляція

Базова інфляція за підсумками 2018 року уповільнилася до 8.7% р/р порівняно з 9.5% р/р у 2017 році.

Це відбулося передусім завдяки зниженню темпів зростання цін на продукти харчування з високим ступенем обробки (до 9.6% р/р). Так, уповільнилося зростання цін на м'ясні та молочні продукти (до 11.2% р/р та 10.0% р/р відповідно) під впливом зниження світових цін на ці продукти та розширення пропозиції окремих їх видів. Крім того, рекордний врожай соняшнику разом з нижчими світовими цінами сприяв уповільненню зростання цін на соняшникову олію (до 2.4% р/р). Водночас стримувало уповільнення інфляції оброблених продуктів харчування подорожчання борошна та зростання інших виробничих витрат. Як наслідок, темпи зростання цін на хліб та кондитерські вироби залишилися високими (21.5% р/р та 11.8% р/р відповідно), а зростання цін на макаронні вироби продовжувало прискорюватися (до 14.7% р/р).

Темпи зростання цін на непродовольчі товари, які переважно імпортуються, залишилися невисокими (4.1% р/р) завдяки сприятливій ситуації на валютному ринку. Зокрема нижчими темпами, ніж торік, зростали ціни на автомобілі (3.3% р/р), а телевізори, мобільні телефони, комп'ютерна техніка виявилися навіть дешевшими, ніж рік

тому. Темпи зростання цін на одяг та взуття також залишалися низькими (2.0% р/р).

Натомість зростання цін на послуги, що входять до базової інфляції, прискорилося (до 14.9% р/р) унаслідок підвищення виробничих витрат, у тому числі на оплату праці, а також через поштовження споживчого попиту. Зокрема суттєво подорожчали послуги мобільного зв'язку, лікарень, з ремонтних робіт, утримання будинків та прибудинкових територій, страхування автомобілів, оренди житла.

Зміна цін на сирі продукти харчування

Зростання цін на сирі продукти харчування в 2018 році сповільнилося до 3.3% р/р порівняно з 23.5% р/р роком раніше.

Так, суттєво знизилися ціни на фрукти (до 17.0% р/р) насамперед завдяки високому урожаю яблук і нижчим цінам на імпортовані банани та цитрусові, а також ціни на яйця (на 9.5% р/р).

Водночас вищими темпами зростали ціни на овочі, які входять до борщового набору (до 73.7% р/р). Така динаміка відображала скорочення їх пропозиції через несприятливі погодні умови і низький урожай овочів у Європі та окремих овочів вітчизняного виробництва. Наприклад, ціни на цибулю зросли втричі, на капусту –

вдвічі, а буряк та морква подорожчали на 74.6% р/р та 79.1% р/р відповідно. Крім того, у 2018 році суттєво подорожчало борошно (на 20.0% р/р) через зростання цін на пшеницю на зовнішніх ринках і дещо нижчу, ніж минулого року, пропозицію якісної сировини.

Зміна адміністративно регульованих цін

Зростання цін і тарифів, що регулюються адміністративно, пришвидшилося до 18.0% р/р з 16.1% р/р у 2017 році. Протягом року було суттєво підвищено тарифи на природний газ, поштові, телефонні, транспортні послуги, водопостачання та водовідведення. Крім того, високими темпами зростали ціни на тютюнові вироби (на 24.5% р/р).

Зміна цін на паливо

Зростання цін на паливо сповільнилося до 9.1% у 2018 році з 20.0% у 2017 році внаслідок розвороту тренду світових цін на нафту з жовтня 2018 року (протягом більшої частини 2018 року ціни стрімко зростали), а також за рахунок зміцнення гривні.

Промислова інфляція

У 2018 році промислова інфляція також сповільнилася – до 14.2% р/р порівняно з 16.5% р/р у 2017 році, однак залишалася високою протягом року.

Уповільнення промислової інфляції відбулося передусім завдяки нижчим темпам зростання в добувній та переробній промисловості на тлі відповідних зовнішніх тенденцій. Так, через зниження світових цін на залізну руду уповільнилося зростання цін у вітчизняному добуванні металевих руд (8.2% р/р). Це разом зі зниженням світових цін на сталь позначилося на цінах у металургії, темпи зростання яких знизилися до 7.7% р/р.

Зниження світових цін на нафту наприкінці року спричинило падіння цін у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення (на 3.1% р/р), а також зниженню

темтів зростання цін у хімічній промисловості (7.7% р/р). Однак цей фактор ще не позначився на цінах у добуванні сирової нафти та природного газу (зросли на 24.9% р/р у 2018 році). Це пояснюється передусім усе ще високими темпами зростання цін на природний газ у світі. Крім того, разом із підвищенням тарифів на природний газ для населення з 01 листопада 2018 року була збільшена вартість реалізації газу державними добувними підприємствами для НАК “Нафтогаз України”.

Темпи зростання цін у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів також знизилися (до 7.0% р/р). Це відображало насамперед стрімке зменшення темтів зростання цін у виробництві молочних та м'ясних продуктів (до 9.8% р/р та 3.5% р/р відповідно) завдяки нижчим цінам на сировину, а також падінню світових цін на ці продукти харчування. Ціни у виробництві цукру впали (на 7.2% р/р) на тлі зниження відповідних цін у світі, а також через значні запаси цієї продукції. Водночас зростання цін у виробництві напоїв пришвидшилося (16.9% р/р).

Основним чинником, що стримував уповільнення промислової інфляції, було збільшення темтів зростання цін у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 29.8% р/р). Протягом року ціни на енергію зростали під впливом:

- підвищення НКРЕКП тарифів на електроенергію для побутових споживачів;
- підвищення тарифів НАК “Нафтогаз” на постачання природного газу для промислових споживачів;
- зниження частки більш дешевої атомної енергії у структурі виробництва електроенергії.

Натомість стримувало зростання цін в енергетичному секторі здешевлення виробництва електроенергії ТЕС за рахунок зниження темтів зростання вартості вугілля.

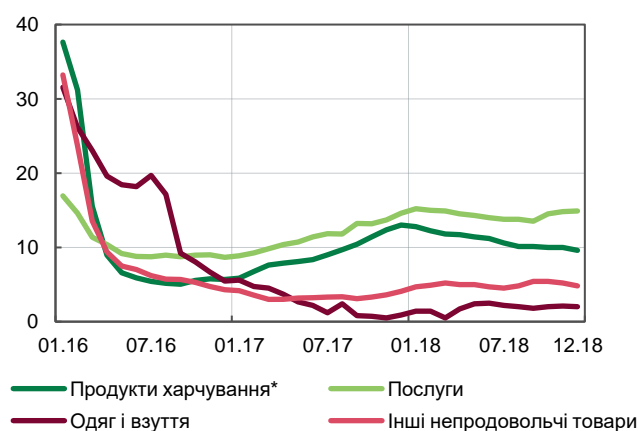
У 2018 році споживча та базова інфляція уповільнилися завдяки жорсткій монетарній політиці та зниженню світових цін на окремі сировинні товари. Водночас стримували уповільнення інфляції підвищення адміністративних цін та стійкий споживчий попит

Графік 1. Індекси споживчих цін, %

Джерело: ДССУ.

Графік 2. Основні компоненти БІСЦ, % р/р

*З високим ступенем оброблення.
Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Зниження небазової інфляції визначалося передусім нижчими темпами зростання цін на паливо та сири продукти

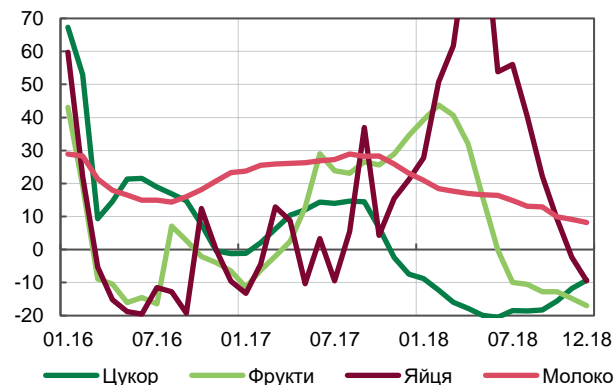
Графік 3. Основні компоненти небазового ІЦЦ, % р/р

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Суттєво знизилися ціни на фрукти насамперед завдяки високому врожаю яблук, а також ціни на яйця

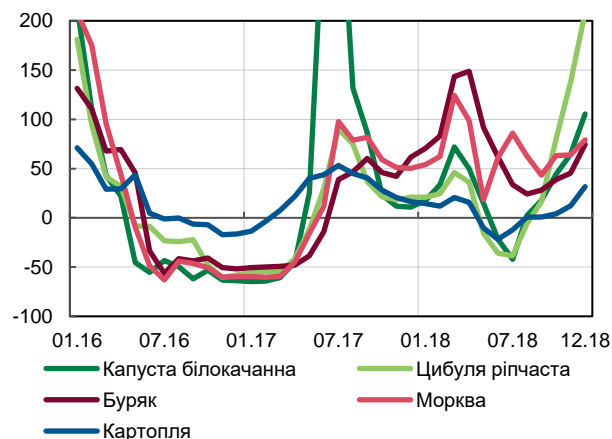
Графік 4. Ціни на окремі сири продукти, % р/р

Джерело: ДССУ.

Скорочення пропозиції овочів борщового набору через несприятливі погодні умови і низький урожай призвело до стрімкого зростання цін на них

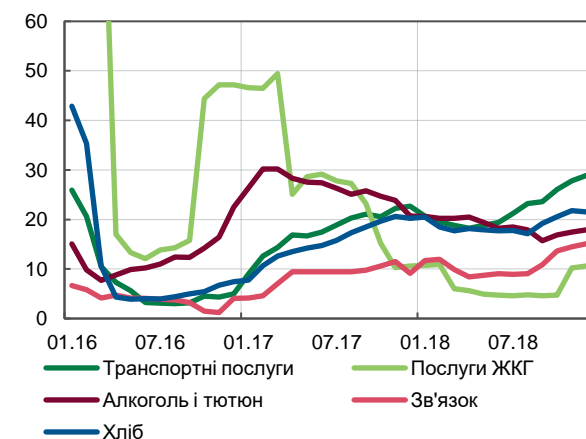
Графік 5. Ціни на овочі борщового набору, % р/р

Джерело: ДССУ.

У 2018 році було суттєво підвищено тарифи на комунальні, транспортні послуги, послуги зв'язку, високими темпами також зростали ціни на хліб та тютюнові вироби

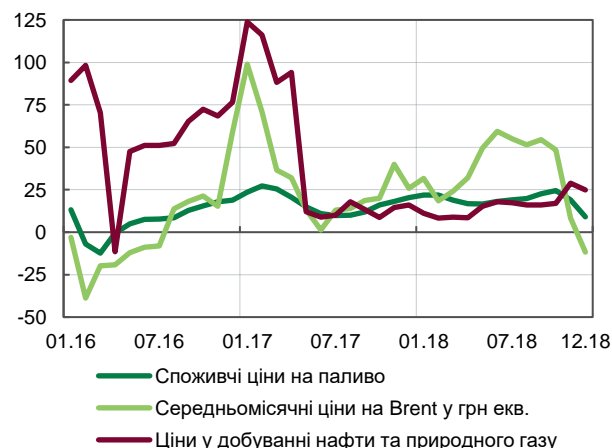
Графік 6. Компоненти адміністративно регульованих цін, % р/р

Джерело: ДССУ.

Стрімке падіння цін на нафту наприкінці року та зміцнення гривні сприяло уповільненню зростання цін на паливо

Графік 7. Індекси цін на паливо, %

Джерело: ДССУ, Thomson Reuters Datastream.

Промислова інфляція у 2018 році незначно знизилася завдяки нижчим темпам зростання цін у більшості галузей добувної та переробної промисловості

Графік 8. Індекс цін виробників, %

Джерело: ДССУ.

Натомість підтримувало високі темпи зростання ІЦВ зростання цін у постачанні енергії

Графік 9. Ціни в окремих галузях промисловості, % р/р

Джерело: ДССУ.

У харчовій промисловості уповільнилося зростання цін у виробництві м'ясних та молочних продуктів, а ціни у виробництві цукру знизилися

Графік 10. Ціни в підгалузях харчової промисловості, % р/р

Джерело: ДССУ.

Таблиця 1. Зміна цінових індексів ІСЦ та ІЦВ у 2016 – 2018 роках

	Частка ІСЦ для 2018 року, %	% р/р			Грудень 2018 року, % м/м		
		2016 рік	2017 рік	2018 рік			
				жовтень	листопад	грудень	
Компоненти споживчого кошика (за класифікацією Національного банку України)							
Індекс споживчих цін	100.0	12.4	13.7	9.5	10.0	9.8	0.8
Базова інфляція	58.9	5.8	9.5	8.8	8.9	8.7	0.6
Небазова інфляція*	41.1	17.5	19.4	9.8	10.9	10.7	1.1
сирі продукти	18.6	1.2	23.5	1.6	2.4	3.3	2.7
адміністративно регульовані тарифи та ціни	18.5	34.6	16.1	14.6	17.3	18.0	1.2
паливо	4.0	19.5	20.0	24.5	19.0	9.1	-6.0
Окремі компоненти споживчого кошика (за класифікацією ДССУ)							
Продукти харчування та безалкогольні напої	42.6	3.3	17.7	7.0	7.5	7.8	1.8
Алкогольні напої, тютюнові вироби	8.3	22.5	20.7	16.9	17.4	17.9	1.0
Одяг і взуття	5.6	5.5	0.9	2.0	2.1	2.0	-2.5
Житло, вода, е/е, газ та інші види палива, у т. ч.:	6.1	47.2	10.6	4.7	10.2	10.6	0.7
утримання будинків та прибудинкових територій	0.3	11.5	47.5	23.4	23.1	23.7	0.6
водопостачання	0.2	42.1	20.2	15.7	17.9	19.9	0.6
гаряча вода	0.2	82.9	0.9	0.9	2.3	3.2	0.8
природний газ	1.7	42.0	1.2	0.0	22.9	22.9	0.0
центральне опалення	1.1	89.3	3.8	4.0	3.8	5.2	2.2
електроенергія	1.0	60.0	28.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Транспорт	11.8	11.4	16.7	18.5	16.8	12.9	-1.6
Зв'язок	3.1	4.0	9.1	13.6	14.5	15.1	1.1
Освіта	1.5	13.7	14.9	13.2	13.3	13.4	0.1

Таблиця 2. Окремі компоненти ІЦВ

	Частка ІЦВ для 2018 року, %**	% р/р			Грудень 2018 року, % м/м		
		2016 рік	2017 рік	2018 рік			
				жовтень	листопад	грудень	
Індекс цін виробників	100.0	35.7	16.5	16.6	16.5	14.2	-0.4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	14.7	85.1	30.4	17.5	13.7	14.3	3.4
Добування кам'яного вугілля	2.5	40.4	47.8	14.6	5.3	5.4	0.1
Добування сирої нафти і природного газу	5.1	76.5	16.1	17.0	28.9	24.9	-0.2
Добування металевих руд	6.0	107.2	29.3	17.0	4.6	8.2	8.2
Переробна промисловість	65.7	22.6	18.5	11.3	9.8	7.4	-1.1
Вир-во харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	21.2	16.2	12.5	9.6	8.6	7.0	-0.5
Вир-во коксу та продуктів нафтоперероблення	3.9	61.7	43.0	9.5	4.6	-3.1	-5.1
Вир-во хімічних речовин і хімічної продукції	2.8	-1.4	21.9	11.8	9.3	7.7	1.8
Вир-во основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	1.4	8.5	11.0	14.2	14.1	16.7	3.3
Вир-во гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	5.1	9.5	12.5	13.0	13.1	12.6	0.3
Металургійне вир-во, вир-во готових металевих виробів, крім виробництва машин та устаткування	18.4	41.8	26.9	10.8	8.9	5.6	-2.6
Вир-во автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	2.8	11.4	17.9	19.0	18.1	17.3	0.3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	19.6	51.5	4.0	30.1	34.4	29.8	-0.9

* Розрахунки Національного банку України на підставі даних ДССУ, уточнені дані. Сума внесків компонентів ІЦВ може відхилитися від загального ІЦВ за рахунок застосування динамічних ваг відповідно до методології ДССУ та округлення.

** Частка компонентів у ІЦВ розрахована на основі даних ДССУ щодо обсягу реалізованої промислової продукції за видами діяльності за 2017 рік.

Список скорочень:

ІЦ	індекс споживчих цін	вир-во	виробництво
ІЦВ	індекс цін виробників	е/е	електроенергія
ДССУ	Державна служба статистики	р/р	у річному вимірі, до відповідного місяця/періоду попереднього року
ЖКГ	житлово-комунальне господарство		до попереднього місяця, у місячному вимірі
НКРЕКП	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг	м/м	права шкала
		п. ш.	
ГЕС	гідроелектростанція		
СЕС	сонячна електростанція		
ТЕС	теплова електростанція		